

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทรัพยากรชายฝั่งทะเลจัดเป็นทรัพยากรธรรมชาติประเภทหนึ่งที่มีคุณสมบัติของการเป็นทรัพย์สินส่วนรวม (Common Property) ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดเป็นเจ้าของหรือเป็นทรัพย์สินสมบัติของประเทศไทยที่ประชาชนทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนเข้าไปใช้ได้อย่างเสรี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2547: 2)

ด้วยเหตุนี้ประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่อาศัยกับทรัพยากรที่เป็นทั้งผู้ใช้ประโยชน์ผู้ทำลายและบำรุงรักษาจะทำหน้าที่ดูแล รักษา ค้ำครองทรัพยากรธรรมชาติได้ดีกว่าภาครัฐ ซึ่งแนวคิดนี้ได้ถูกนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ในมาตราที่ 46 กล่าวว่า “บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน”(อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,พิเศษ เสนาวงษ์(บรรณาธิการ)2547: 2-12) และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยยังคงหลักการเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แต่เพิ่มรายละเอียดให้ครอบคลุมมากขึ้น ในมาตราที่ 66 กล่าวว่า “บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน” และในมาตราที่ 67 กล่าวว่า “สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพและในการคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติ และต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตน” ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิของชาวไทยในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและกำหนดสิทธิหน้าที่

ของประชาชนในการร่วมกันบำรุง ดูแลรักษาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

จากทบทวนคดีที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมดังกล่าวจะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญได้ใช้ถ้อยคำสำคัญคือ “สมดุล”และ“ยั่งยืน” ซึ่งเป็นทิศทางที่สำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและเป็นความต้องการของสังคมโลกในยุคปัจจุบันหลังจากที่มนุษย์ตระหนักดีแล้วว่าภัยธรรมชาติยิ่งใหญ่เกินกว่าที่มนุษย์จะเป็นฝ่ายควบคุม

ทั้งนี้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549)ยังได้ให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูชายฝั่งและทะเลไทยให้คืนความอุดมสมบูรณ์ โดยให้ครอบคลุมในด้านการอนุรักษ์ ป่าชายฝั่ง และการใช้ทรัพยากรชายฝั่งทรัพยากรทะเล และประมงพื้นบ้านสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาพึ่งพาตนเองได้ โดยเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม ขึ้นมาเป็นหัวใจหลักในการปกป้องและรักษาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนท้องถิ่นไว้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544 : 62) และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ยังส่งเสริมสิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วม ส่งเสริมบทบาทเครือข่ายอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและบทบาทของชุมชนในการดูแลฟื้นฟูทรัพยากร ส่งเสริมการจัดการพื้นที่ทางทะเลและชายฝั่งอย่างผสมผสานภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ในการจัดการป่าชายเลนชุมชน การคุ้มครองปะการัง หาดทรายและพื้นที่จับสัตว์น้ำและการทำประมงชายฝั่ง(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,2550: 104-108) รวมทั้งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11(พ.ศ. 2555-2559) ได้ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ทั้งด้านการอนุรักษ์ การท่องเที่ยว และการพัฒนาฟื้นฟูทรัพยากรประมง ผลักดันยุทธศาสตร์ความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล บรรเทาผลกระทบจากภัยธรรมชาติที่รุนแรงและการกัดเซาะชายฝั่ง โดยส่งเสริมการปลูกป่าชายเลนฟื้นฟูแนวปะการัง อนุรักษ์แหล่งหญ้าทะเลและสาหร่ายทะเล ส่งเสริมการจัดการพื้นที่ชายฝั่งโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและการทำประมงชายฝั่งอย่างยั่งยืน เช่นเดียวกับนโยบายและแผนส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2540-2559 ซึ่งได้ระบุถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งทะเลทุกประเภทไว้อย่างชัดเจน(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,2555: 108)

โดยที่จังหวัดตราดเป็นจังหวัดหนึ่งที่ทรัพยากรชายฝั่งที่มีความหลากหลายไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ป่าชายเลน แหล่งหญ้าทะเล รวมทั้งการวางปะการังเทียม ซึ่งมีความสำคัญต่อระบบนิเวศ

ชายฝั่งเป็นอย่างมาก เพราะเป็นต้นทุนทางด้านทรัพยากรธรรมชาติในการประกอบอาชีพและการดำเนินวิถีชีวิตของคนในชุมชนประมงพื้นบ้าน ซึ่งเป็นแหล่งการทำประมง และเป็นอาชีพหลักในการประกอบอาชีพของคนในชุมชนประมงพื้นบ้าน ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชายฝั่งในด้านต่าง ๆ เช่น การใช้พืชสมุนไพรจากป่าชายเลนและการได้รับประโยชน์ทางอ้อมจากป่าชายเลนโดยการเป็นแนวป้องกันลมและการกัดเซาะชายฝั่ง ซึ่งที่ผ่านมาพบว่าพื้นที่บางส่วนเริ่มถูกบุกรุกจากการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีในการจับสัตว์น้ำทำให้ระบบนิเวศชายฝั่งทะเลถูกทำลายและเปลี่ยนแปลงไป

หมู่เกาะช้าง จังหวัดตราด เข้าสู่ความเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนในปี 2544 จากนโยบายรัฐบาลที่ต้องการการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย ด้วยแนวคิดที่ว่าหากมียุทธศาสตร์และแนวทางที่ชัดเจนจะช่วยเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยจัดทำกรอบการพัฒนาเกาะช้างและพื้นที่ใกล้เคียงจังหวัดตราดขึ้นและในวันที่ 24 กันยายน 2547 คณะรัฐมนตรี ได้ให้ความเห็นชอบและได้ประกาศเป็นพื้นที่พิเศษกำหนดแนวเขตพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อกำกับการบริหารพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยกำหนดให้หมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยงเป็นพื้นที่พิเศษแห่งแรกของประเทศไทย(ทยา ยันตะบุญย์, 2549: 29)

การพัฒนาพื้นที่เกาะช้างเริ่มต้นอย่างเห็นได้ชัดเจนในช่วงหลายปีที่ผ่านมา และเป็นไปอย่างรวดเร็วทั้งในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาในช่วงแรกนั้นมุ่งเน้นไปในพื้นที่ท่องเที่ยวของตำบลเกาะช้าง เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักและนิยมของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ปัจจุบันการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องไปจนถึงพื้นที่ทางด้านใต้ของเกาะช้าง ปัญหาของการพัฒนาในช่วงที่ผ่านมาคือการบุกรุกพื้นที่สาธารณะโดยเฉพาะการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลน อันเป็นแหล่งผลิตอาหารเบื้องต้นที่สำคัญของสัตว์น้ำ ปัญหาดังกล่าวไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในป่าชายเลนเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและเศรษฐกิจของชุมชนในท้องถิ่นอีกด้วย

จากสภาพปัญหาดังกล่าวจังหวัดตราดจึงได้พยายามแก้ไขปัญหาล่าช้าโดยกำหนดเป็นนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดตลอดจนแนวทางการพัฒนา โดยได้แบ่งยุทธศาสตร์เป็นสามประเด็นยุทธศาสตร์ คือ ประเด็นยุทธศาสตร์แรก ได้แก่ ตราดสวรรค์แห่งความมั่นคงและยั่งยืน (Paradise of Wealthy and Sustainable) โดยมียุทธศาสตร์ย่อยที่สามเป็นยุทธศาสตร์วิถีตราดวิถีแห่งความยั่งยืน ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการรักษาและฟื้นฟูอย่างต่อเนื่องตลอดจนปลูกจิตสำนึก กระตุ้นกระแสการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนประเด็นยุทธศาสตร์อื่นเป็นการส่งเสริมและการพัฒนาด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ

จังหวัด(http://www.trat.go.th/45db/s_trat.pdf) ซึ่งจะเห็นได้ว่าทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ฉบับที่ 10 และฉบับที่ 11 และแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดตราดมีความสอดคล้องกันในเรื่องการฟื้นฟูชายฝั่งและทะเลให้คืนความอุดมสมบูรณ์ โดยให้ครอบคลุมในด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และการใช้ทรัพยากรชายฝั่งทรัพยากรทะเล

จากความสำคัญของการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของจังหวัดตราด ทำให้ชุมชนตามแนวชายฝั่งได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้และได้ตอบสนองต่อนโยบายและแผนการของยุทธศาสตร์ของจังหวัด โดยมีการจัดตั้งชมรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งขึ้นซึ่งบ้านสลักคอก หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอเกาะช้าง ซึ่งเป็นชุมชนหนึ่งที่ได้จัดทำโครงการเกี่ยวกับการการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งบ้านสลักคอก เป็นชื่อที่เรียกกันตามลักษณะภูมิศาสตร์ เป็นอ่าววงกลมมีลักษณะคล้ายคอสัตว์ มีทางออกทางทะเลเป็นช่องแคบเกือบจะชนกัน มีเกาะสลักและเกาะลิ้มอยู่ด้านหน้ากลางทะเลทางทิศตะวันตก บ้านสลักคอกแต่เดิมขึ้นอยู่กับอำเภอแหลมงอบ และต่อมาได้แยกเป็นกิ่งอำเภอเกาะช้างในปี พ.ศ. 2535 ปัจจุบันได้ยกฐานะเป็นอำเภอเกาะช้าง ในวันที่ 8 กันยายน 2551 โดยแบ่งเป็น 2 ตำบล มี 9 หมู่บ้าน โดยหมู่บ้านสลักคอกอยู่หมู่ที่ 4 ของตำบลเกาะช้างใต้ เป็นชุมชนขนาดเล็กมีจำนวนครัวเรือน 187 ครัวเรือน ประชากร 482 คน แยกเป็นเพศชาย 240 คน เพศหญิง 242 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง และการเกษตรทำสวนยางพารา สวนผลไม้ วิธีการดำรงชีวิตของประชาชนบ้านสลักคอกส่วนใหญ่จึงต้องพึ่งพาทรัพยากรชายฝั่งทะเล จากการที่มีทรัพยากรชายฝั่งที่หลากหลายทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายชั่วอายุคน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อทั้งในด้านดีและเสียต่อชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การเริ่มต้นระบบทุนนิยมเสรีบนเกาะช้าง ปรากฏให้เห็นในรูปแบบของการจ้างงานเพื่อการสะสมทุน โดยธุรกิจหลักดังกล่าวได้แก่ การท่องเที่ยวและการทำประมงขนาดใหญ่ คือการทำประมงแบบจ้างแรงงาน ชาวบ้านในชุมชนบางกลุ่มสะสมทุนโดยการขยายการทำประมงขนาดใหญ่ ดังนั้น ลักษณะการเอาแรงกันที่มีอยู่เดิมจึงหายไปและมีการจ้างแรงงานจากต่างด้าวเข้ามาทำประมง และรับซื้อของทะเลจากชาวบ้านรวบรวมขายให้กับโรงงานที่ส่งสินค้าประมงไปต่างประเทศ เช่น ไต้หวัน จีน ฯลฯ ซึ่งช่วงเวลานั้น (พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา) เป็นผลพวงของการอยู่ในกระแสทุนนิยมเสรีตลอดระยะเวลาเกือบ 20 ปี (พ.ศ. 2520-2540) ทำให้ตำบลเกาะช้างได้เกิดปัญหาและเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายประการ อาทิเช่น ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สัตว์น้ำลงปริมาณลงเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเน้นการทำประมงเชิงพาณิชย์ โดยใช้เรือประมงขนาดใหญ่ที่เป็นนายทุนต่างถิ่น ด้านสภาพแวดล้อมของตำบลเกาะช้างได้เกิดภาวะเสื่อมโทรม จากปัญหาขยะที่มากับนักท่องเที่ยว ปัญหาน้ำเสียจากการเพิ่มขึ้นของร้านค้าสถานประกอบการเรือนแรมตามชายฝั่ง ที่รองรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากการพัฒนาการท่องเที่ยวบนเกาะช้างใช้ระบบเศรษฐกิจแข่งขันเสรี จึงไม่เอื้อให้ชุมชนที่มีทักษะ ดังเดิมเกี่ยวกับ

ประมง การทำสวน และหาของป่า สามารถเข้าแข่งขันด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับมืออาชีพต่างถิ่นเพื่อรับผลประโยชน์ จากการท่องเที่ยวที่เข้ามาบนเกาะช้างได้ ในทางตรงกันข้าม ผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว ชุมชนที่อาศัยบนเกาะช้างดั้งเดิมทุกคนกลับไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ไม่ว่าปัญหาแย่งชิงทรัพยากรน้ำ ปัญหาขยะ ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาค่าครองชีพสูง ปัญหาสังคมและที่อื่นๆ คือ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ซึ่งถือว่าการพัฒนาที่ยังไม่เกิดความเป็นธรรม และทำให้ชุมชนดั้งเดิมบนเกาะช้างเสียเปรียบ เมื่อทรัพยากรป่าชายเลนถูกบุกรุกทำลายลงอย่างมากโดยมีสาเหตุมาจากการที่ทรัพยากรธรรมชาตินี้มีลักษณะเป็นทรัพย์สินร่วม (common property) ไม่มีผู้ใดมีกรรมสิทธิ์อย่างแท้จริง ทุกคนมีสิทธิ์และสามารถเข้าใช้ประโยชน์ได้ การบุกรุกเข้าไปใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าชายเลนจึงเกิดขึ้นเนื่องจากประชาชนรอบข้างมีความต้องการพื้นที่เพื่อใช้เป็นแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ พัฒนาเป็นที่อยู่อาศัยและใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ทั้งที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมายนอกจากนี้การดำรงชีวิตของประชาชนที่อาศัยบริเวณชายฝั่ง เช่น การสร้างที่อยู่อาศัยและแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทำให้เกิดการบุกรุกมากขึ้นเกิดผลกระทบในการใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ ตามมา มีการบุกรุกเพื่อใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้นรวมไปถึงการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งที่ขยายตัวอย่างมากโดยเฉพาะการทำนากุ้ง ซึ่งแม้ว่าจะให้ผลตอบแทนที่สูงและสามารถกินทุนได้ในระยะเวลาอันสั้น แต่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อป่าชายเลนอย่างรุนแรง ทั้งยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และระบบนิเวศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เมื่อพื้นที่ป่าชายเลนลดลง ความสามารถในการผลิตและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรชายฝั่งจึงลดลงอย่างต่อเนื่อง เมื่อทรัพยากรชายฝั่งทะเลถูกทำลายหรือเสื่อมโทรมลงไป ก็จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนประมงพื้นบ้านเนื่องจากปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้นั้นลดน้อยลงไม่เพียงพอแก่การยังชีพ จึงทำให้ชุมชนประมงพื้นบ้านต้องดิ้นรนเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาลำบากท้องของตนเอง จนเกิดการรวมตัวกันเป็นองค์กรในระดับชุมชน ที่เน้นการแก้ปัญหาปากท้อง รวมทั้งการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเล ซึ่งในช่วงเวลาที่ผ่านมามีชาวประมงพื้นบ้านในหลายชุมชนเริ่มมีการตื่นตัวเห็นสภาพปัญหาดังกล่าวมากขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งเกิดความสำนึกห่วงแหนแหล่งทำมาหากินและวิถีชีวิตของตัวเอง และให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรและยืนหยัดร่วมกับการพัฒนาชุมชนให้อยู่รอดอย่างยั่งยืนต่อไป(กองเลขานุการสมัชชาชาวประมงพื้นบ้าน, 2545: 17)

อย่างไรก็ดีการจัดการทรัพยากรชายฝั่งจะประสบผลสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกๆ ฝ่ายทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในระดับท้องถิ่น ตลอดจนกลุ่มคนในชุมชนประมงพื้นบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณตามแนวชายฝั่ง ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการดูแลรักษาทรัพยากรชายฝั่งในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ย่อยที่ว่า

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ได้รับการรักษาและฟื้นฟูอย่างต่อเนื่องตลอดจนปลูกจิตสำนึก กระตุ้นกระแสการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะทำการศึกษาการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืนเพื่อศึกษาสภาพและลักษณะของทรัพยากรชายฝั่ง ศึกษาปัญหา ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรชายฝั่งได้อย่างยั่งยืนซึ่งกรณีนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาในพื้นที่ของบ้านสลักคอก หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

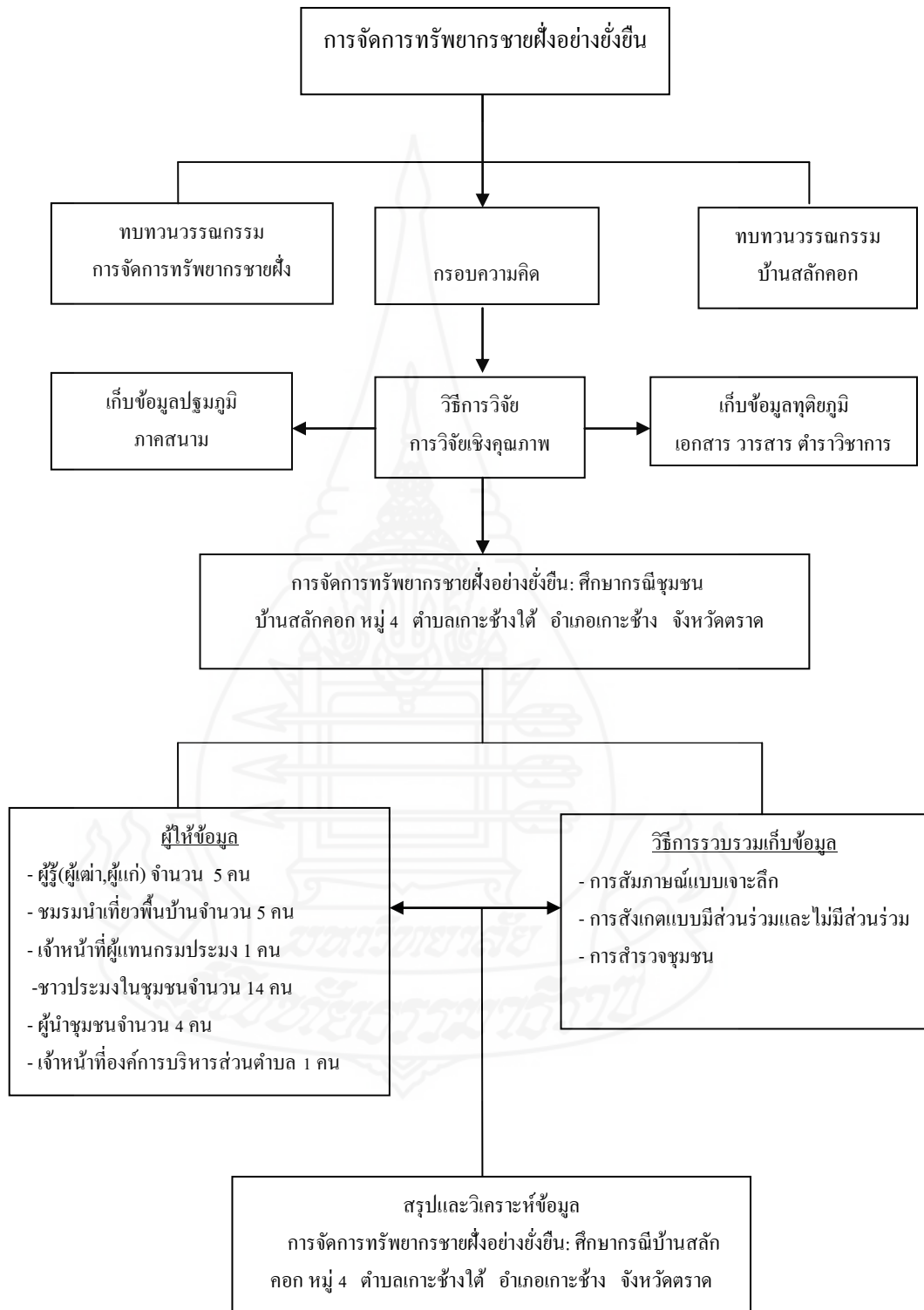
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives)

2.1 เพื่อศึกษาสภาพ ลักษณะและการจัดการของทรัพยากรชายฝั่งบ้านสลักคอก หมู่ 4 ตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

2.2 เพื่อศึกษาปัญหา ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรชายฝั่งบ้านสลักคอก ตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางในการอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรชายฝั่งบ้านสลักคอกได้อย่างยั่งยืน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหาเป็นการศึกษา

- 1.สภาพ ลักษณะและการจัดการของทรัพยากรชายฝั่งบ้านสลักคอก หมู่ 4 ตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด
- 2.ปัญหา ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรชายฝั่งบ้านสลักคอก ตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด
- 3.แนวทางในการอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรชายฝั่งบ้านสลักคอกได้อย่างยั่งยืน

4.2 ขอบเขตทางด้านประชากร คือกลุ่มตัวอย่าง ผู้รู้ (ผู้เฒ่า ผู้แก่) จำนวน 5 คน

เจ้าหน้าที่ผู้แทนกรมประมง(กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตราด) จำนวน 1 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน ชุมชนนาเที่ยวพื้นบ้านสลักคอกจำนวน 5 คน ชาวประมงในชุมชนจำนวน 14 คน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ เป็นการศึกษาในพื้นที่ของบ้านสลักคอก หมู่ 4 ตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

4.4 ขอบเขตด้านเวลา ใช้เวลาในการศึกษาทั้งหมด 1 ปี ตั้งแต่ สิงหาคม 2555 เดือน กรกฎาคม 2556

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 ทรัพยากรชายฝั่ง หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่บริเวณชายฝั่งในทะเล โดยเน้นศึกษาเฉพาะป่าชายเลนบ้านสลักคอก

5.2 ชุมชนประมงพื้นบ้าน หมายถึง กลุ่มคนที่มีการตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ตลอดริมฝั่งอ่าวสลักคอกและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชายฝั่งในเขตบ้านสลักคอก

5.3 การมีส่วนร่วม หมายถึง ปฏิบัติงาน หรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรชายฝั่งของบ้านสลักคอก เพื่อเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ชุมชนต้องการเป็นผู้ร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมพิจารณา ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามและร่วมได้รับผลประโยชน์

5.4 การจัดการอย่างยั่งยืน หมายถึง การกระทำหรือการดำเนินงานใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนบ้านสลักคอก ในเรื่องการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง โดยที่ผู้นำชุมชนได้มีการจัดแบ่งงาน

ควบคุมดูแล รักษาทรัพยากรชายฝั่ง การใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ การพัฒนา ตลอดจนแนวทางปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน

5.5 การอนุรักษ์ หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมที่ทำให้ทรัพยากรชายฝั่งคงอยู่ต่อไป รวมทั้งไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมและการลดลงของทรัพยากรชายฝั่งในบ้านสลักคอก

5.6 การพัฒนา หมายถึง การดำเนินการใดๆ ที่มีการกำหนดเป้าหมายไว้อย่างชัดเจนว่า เพื่อให้สิ่งที่ดำเนินการนั้นเจริญขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงดีขึ้นไปจากเดิมหรือมีเพิ่มขึ้นจากเดิมของบ้านสลักคอก

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ได้ทราบถึงสภาพ ลักษณะและการจัดการของทรัพยากรชายฝั่งบ้านสลักคอก หมู่ 4 ตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

6.2 ได้ทราบถึงปัญหา ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของปัญหาและมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการทรัพยากรชายฝั่งบ้านสลักคอก ตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด

6.3 ได้ทราบแนวทางในการอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรชายฝั่งบ้านสลักคอกได้อย่างยั่งยืน

